

Position paper rondetafelgesprek invulling NPLG door de provincies – Provincie Drenthe

Worden we geregeerd door Excel sheets of werken we met de menselijke maat?

Hoe verloopt het proces tot nu toe?

Op basis van de richtinggevende doelstelling die in de startnotitie NPLG van 10 juni jl. voor de provincie Drenthe is bekendgemaakt, zijn wij aan de slag gegaan met het vormgeven van onze aanpak. Wij proberen om deze aanpak zoveel mogelijk vanuit het integrale NPLG perspectief vorm te geven, hoewel het een beperkende factor is dat niet alle NPLG doelstellingen bekendgemaakt zijn. Daarbij zetten we voor stikstof in op een provinciebrede aanpak als basis en zullen we een deel van de oplossing zoeken in de gebiedsgerichte aanpak, waarbij we zoveel mogelijk de water, natuur, klimaat en stikstofdoelen in gezamenlijkheid en samenhang willen invullen.

Op dit moment treffen we de voorbereidingen voor het opleveren van een eerste toetsbare versie van het PPLG Drenthe in juli 2023. Tegelijk lopen de eerste pilots, gaan de gebiedsprocessen in het kader van de realisatie van het NNN door en doen we de eerste aankopen ten behoeve van stikstof. We zetten de eerste verkennende stappen in de gebiedsprocessen, met als doel om de opgaven voor water, klimaat, natuur en stikstof in de verschillende gebieden in beeld te krijgen.

Hoewel we verwachten dat we pas in 2024 op grote schaal kunnen starten met de uitvoering van het PPLG Drenthe, zetten we hierop vooruitlopend ook al het komende jaar concrete stappen. In 2023 zetten we onder andere in op 'no regret' maatregelen zoals innovatiemaatregelen in de landbouw ten behoeve van de natuur en het aankopen van bedrijven. Daarbij stellen de noordelijke provincies vanaf 2023 middelen ter beschikking voor de inzet van effectieve managementmaatregelen ten behoeve van stikstofreductie op bedrijfsniveau. Daarnaast is het provinciale investeringskrediet voor o.a. aankopen van bedrijven verhoogd om te kunnen anticiperen en voorinvesteren op de opgaven voor stikstof en het NPLG.

Wat zijn de knelpunten?

- **Menselijke maat ontbreekt**

De wijze van communiceren over het stikstof en NPLG dossier in de afgelopen jaren maakt dat we de menselijke maat uit het oog zijn verloren. Als provincie kunnen we het gebiedsproces alleen goed inrichten als we een zorgvuldig en uitlegbaar proces in onze gebieden kunnen doorlopen. Vanuit het Rijk is er aan de ene kant nog geen duidelijkheid wat betreft de doelen voor vele grote onderwerpen (water, natuur, klimaat) die de provincie als opgave krijgt. Dit terwijl aan de andere kant er op het niveau van de keukentafel bij de boer al heel veel op hem af komt en gebeurt. Er is grote onzekerheid rondom 2.000 tot 3.000 piekbelasters, de stikstofkaart die veel onrust aan diezelfde keukentafel bracht, maar ook de PAS-melders waarvoor de echte oplossing nog lang niet in zicht is.

- **Duidelijkheid ontbreekt**

In de Kamerbrief over het NPLG van 25 november jl. is nadrukkelijk aangegeven dat een de invulling van de opgaven in de gebieden een iteratief proces is. Hoewel het van belang is dat in de gebiedsprocessen de komende jaren bijgestuurd en bijgeleerd kan worden, is het ontbreken van duidelijkheid een belemmerende factor om een goede start te kunnen maken met de gebiedsprocessen. Het is niet werkbaar als de doelen nog heel lang onduidelijk blijven. Dit zit het maken van (ruimtelijke) keuzes - en daarmee veel van de uitvoering - in de weg.

- **Perspectief ontbreekt**

Hetzelfde geldt voor perspectief voor de boer. Door het ontbreken van duidelijkheid durven boeren al jaren niet meer te investeren, maar ook verplaatsingen (ruilverkaveling) zal in 2023 grotendeels op slot blijven zitten als er geen zekerheid kan worden geboden waar een boer

zijn bedrijf voort kan zetten. Steeds weer een nieuwe aankoopregeling (zoals nu voor de piekbelasters) zet lopende gesprekken over het aankopen van bedrijven stil.

- **Planning eerste versie gebiedsprogramma**

Er zit spanning op de tijdsplanning die het Kabinet nastreeft bij de oplevering van toetsbare gebiedsprogramma's waarin het doelbereik stevig wordt onderbouwd in relatie tot de beoogde financiering en tot het zorgvuldig vormgeven van gebiedsprocessen met alle partners.

- **Koerswijzigingen**

De afgelopen periode werd gekenmerkt door snel op elkaar volgende ontwikkelingen en een onrustig proces. Dit vraagt ook steeds bijsturing in het vormgeven van de aanpak bij de provincie en leidt tot vertraging in de gebiedsprocessen. Dit alles maakt het aan tafel houden van de gebiedspartners een enorme uitdaging. Rust en dus coördinatie vanuit het Rijk is geboden.

Wat hebben wij nodig van het kabinet?

- **Ruimte voor maatwerk**

De provincie is, zoals ook in de Kamerbrief NPLG van 25 november jl. nadrukkelijk benoemd, gebiedsautoriteit voor het landelijk gebied. Als we maatwerk willen leveren betekent dit ook dat we de Excel sheets (alleen focussen op de meest efficiënte oplossing) opzij zullen moeten schuiven en rekening houden met de leefbaarheid op het platteland. Dat betekent dat we keuzes maken die soms aan de voorkant meer geld kosten (verplaatsingen en andere aankopen, investeren in innovatie), maar die op de lange termijn veel goed doen om de landbouw overeind en de leefbaarheid van het platteland op orde te houden. Geef de provincies voldoende ruimte om in te kunnen spelen op de specifieke opgaven in de gebieden en een passende invulling te geven aan de gebiedsprocessen. In andere woorden: liever budget aan provincies dan steeds weer nieuwe regelingen en rijksinstrumenten.

- **Heldere kaders en doelstellingen**

Het is van groot belang dat op afzienbare termijn doelen (en instrumenten) vastgeklikt worden, zodat er een gedeeld beeld bestaat van de totale opgave en daarmee een solide basis gecreëerd wordt om als provincies daadwerkelijk in de gebieden met de gebiedspartners aan de slag te kunnen gaan.

- **Integrale/brede kijk op stikstofreductiedoelstelling**

De stikstofreductiedoelstelling staat niet op zichzelf, maar is altijd een integraal onderdeel van de leefbaarheid in het landelijk gebied en de brede NPLG doelstelling. Het is van belang dat provincies ook vanuit die brede context uiteindelijk keuzes en afwegingen kunnen maken.

Wat hebben wij nodig van de Tweede Kamer?

Besef en erkenning dat rust en duidelijkheid nodig is om de transitie van het landelijk gebied vanuit het NPLG vorm te geven. Inzetten op een iteratief en adaptief proces om binnen de vastgestelde doelen de gebiedsprogramma's bij te stellen is prima, maar continu op doelniveau aanpassingen doen zit de gebiedsprocessen erg in de weg. Hierbij is het vooral van belang dat de Tweede Kamer oog heeft voor het lange termijn perspectief. Geef de provincies ruimte voor maatwerk. Het uitgeven van de middelen vanuit het Transitiefonds dienen naast de kosteneffectiviteit en hun effect op de staat van instandhouding, ook op leefbaarheid van het platteland meegewogen te laten worden.

Hoe kunnen we als verschillende lagen van de overheid het proces stroomlijnen om het zo goed mogelijk te laten verlopen?

Het is vooral van belang om taken en bevoegdheden bij de overheidslagen neer te leggen waar deze het beste passend zijn en waar deze het beste invulling kunnen krijgen. Dit betekent vooral dat het Kabinet heldere kaders en doelen moet stellen en de provincies de regie (en ruimte) hebben in het realiseren van de doelen op gebiedsniveau. Met regionaal maatwerk en oog voor de menselijke maat.